

SLOVENİYA PEŞƏ TƏHSİLİ BU GÜN

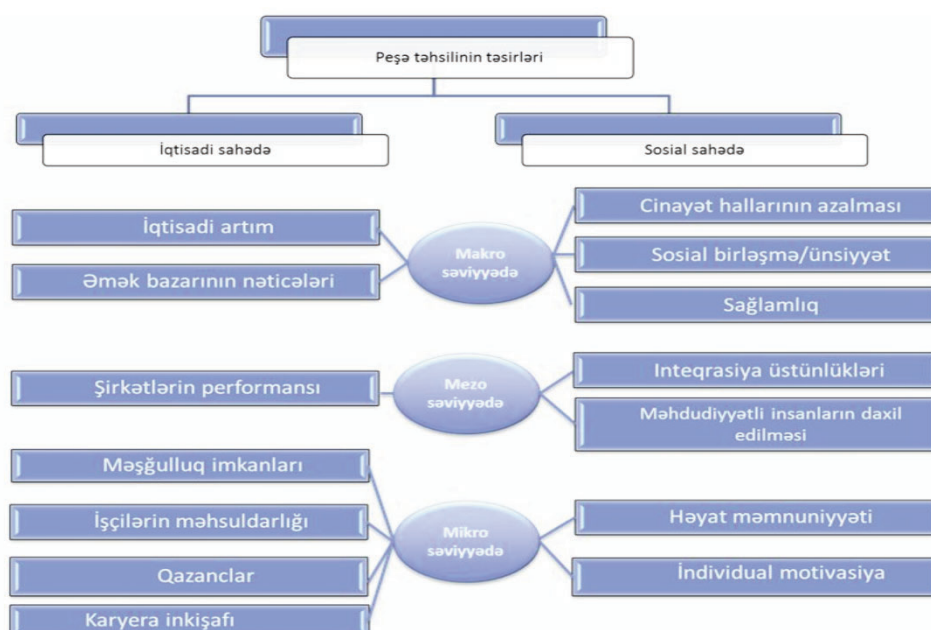

Aytən Hüseynova,

*Təhsil Nazirliyi yanında Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin
Təhsil standartları və tədris resursları şöbəsinin böyük məsləhətçisi
E-mail: aytan.huseynova@vet.edu.gov.az*

Qloballaşan dünyada rəqabətin artması, texnologiyanın inkişafı iqtisadiyyatın müxtəlif sahələrində yüksək ixtisaslı işçi qüvvəsinə olan tələbi artırmaqdadır. Sosial-iqtisadi sahədə dayanıqlı inkişafa nail olmaq üçün təhsil vasitəsilə insan resurslarına investisiya qoyulması mühüm şərtlərdən birinə çevrilmişdir. Bu vəziyyət peşə təhsilinin iqtisadi inkişaf və məşğulluğun artırılması istiqamətlərindəki əhəmiyyətini önə çıxarmışdır. Peşə təhsilinin iqtisadi və sosial kateqoriyada təsirləri 3 müxtəlif səviyyədə (mikro-fərdlər üçün üstünlükləri, mezo-işəgötürənlər üçün üstünlükləri və makro-bütünlükdə cəmiyyət üçün üstünlükləri) özünü büruzə verir:

Peşə təhsilinin ümumi iqtisadi inkişafdakı rolu və əhəmiyyəti böyükdür. Bu səbəbdən də respublikamızda həmin sahənin inkişafı üçün mühüm addımlar atılmışdır. Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi yanında Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin yaradılması, “Azərbaycan Respublikasında peşə təhsili və təliminin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi”nin, “Peşə təhsili haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununun, “Azərbaycan Respublikasının ömürboyu təhsil üzrə Milli Kvalifikasiyalar Çərçivəsi”nin təsdiq edilməsi, müasir peşə təhsili müəssisələrinin yaradılması, sərəfəsəslə təhsil proqramlarının hazırlanması, bu sahədə beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi və s. peşə təhsilinin inkişafı sahəsində görülən işlərə misal ola bilər.

Peşə təhsili sahəsində beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi istiqamətində 1-5 oktyabr 2018-ci il tarixlərində Peşə Təhsili üzrə Dövlət Agentliyinin əməkdaşları və peşə təhsili müəssisələrinin mühəndis-pedaqoji heyətindən ibarət nümayəndələri Sloveniya Respublikasında təlim səfərində olmuşlar. Təlim səfərinin məqsədi Azərbaycanda səriştəəsəslı təlim proqramının inkişafına və həyata keçirilməsinə dəstək vermək idi.

Mərkəzi Avropada yerləşən Sloveniyanın ərazisi 20 273 km², əhalisi isə 2 milyondan artıqdır. Dövlət dili sloven dili, paytaxtı Lyublyana şəhəridir.

Sloveniya Respublikası Azərbaycan Respublikasının dövlət müstəqilliyini 27 dekabr 1991-ci ildə tanımış, ölkələr arasında diplomatik əlaqələr isə 1996-cı ilin fevral ayından qurulmuşdur. Dostluq münasibətlərini inkişaf etdirmək və mədəniyyət, təhsil və elm sahələrində əməkdaşlıq və mübadiləni dərinləşdirmək məqsədilə 9 iyun 2011-ci ildə “Azərbaycan Respublikası Hökuməti və Sloveniya Respublikası Hökuməti arasında mədəniyyət, təhsil və elm sahələrində əməkdaşlıq haqqında Saziş” imzalanmışdır.

Sloveniya təhsil sistemi Tələbələrin Beynəlxalq Qiymətləndirməsi Proqramına əsasən, dünya üzrə 12-ci, Avropa İttifaqı üzrə isə 4-cü yeri tutur. Son illərdə Sloveniya Respublikasında iqtisadi və sosial dəyişikliklərə uyğun olaraq peşə təhsilində də islahatlar aparılmaqdadır.

Sloveniyada peşə təhsili sahəsində ən çox tələb olunan ixtisaslar sənaye və xidmət sektorlarına aiddir. Eyni zamanda peşə təhsili sistemi bu təhsil üzrə bütün fəaliyyətləri koor-

dinasiya edən və kömək edə biləcək bir mərkəzə ehtiyac olduğundan burada 1995-ci ildə Təhsil, Elm və İdman Nazirliyi, Əmək, Ailə və İctimai İşlər Nazirliyi, Sənaye və Ticarət Palatası və Sənətkarlıq və Kiçik Biznes Palatası tərəfindən Sloveniya Peşə Təhsili və Təlimi İnstitutu (Institute of RS for Vocational Education and Training) yaradılmışdır. **Sloveniya Peşə Təhsili və Təlimi İnstitutu** tədqiqat, inkişaf və məsləhət fəaliyyətlərini həyata keçirən ictimai bir qurum kimi peşə təhsili sistemində milli, sosial tərəfdaşların maraqlarını birləşdirir və əlaqələndirir. Eləcə də əmək bazarının ehtiyaclarını və inkişaf tendensiyalarını təhlil edərək peşə standartları və milli peşə kvalifikasiya standartlarını hazırlayır, müasir səriştəəsəslı modul strukturlu təhsil proqramlarının metodologiyasını inkişaf etdirir. Səriştəəsəslı təhsil proqramının əsas spesifik cəhəti biliklə yanaşı, bacarıq və yanaşmanı da ehtiva etməsidir. Bununla yanaşı, Sloveniya Peşə Təhsili və Təlimi İnstitutu təhsil proqramlarının tətbiqinin monitorinqini həyata keçirir, bilik, öyrənmə və tədrisin yeni metodik və didaktik konsepsiyalarını hazırlayır, müəllimləri peşə hazırlığı sahəsində təlimləndirir.

Mobilliyin artırılmasına nail olunması məqsədilə ömürboyu təhsili dəstəkləmək, Sloveniyanın kvalifikasiyalarının alt sistemlərini əlaqələndirməklə koordinasiya etmək və ixtisasların əlyətərliliyini və keyfiyyətini yaxşılaşdırmaq üçün 2015-ci ildə Sloveniyanın Milli Kvalifikasiya Çərçivəsi təsdiq edilmişdir. Sloveniyanın Milli Kvalifikasiya Çərçivəsinin tətbiqi Avropa və Sloveniyada ixtisasların tanınmasına xidmət edir.

Sloveniya Kvalifikasiya Çərçivəsinin səviyyələri	Avropa Kvalifikasiya Çərçivəsinin səviyyələri
1	1
2	2
3	3
4	4
5	
6	
7	6
8	7
9	8
10	

Məlumdur ki, peşə təhsilində peşə standartlarının rolu böyükdür. Peşə standartları konkret peşə sahələrində işçilərin yerinə yetirdikləri əmək funksiyalarına qoyulan ümumi tələbləri sistemli şəkildə əks etdirən sənəddir. Sloveniya Respublikasında peşə standartlarının hazırlanması üçün 10 sahə üzrə komissiya (Təhsil, incəsənət, mədəniyyət; Biznes və idarəetmə; Mühəndislik və hesablama; İstehsal və emal; İnşaat, mülki mühəndislik, mədən; Kənd təsərrüfatı, meşə təsərrüfatı, balıqçılıq, qida emalı, baytarlıq; Səhiyyə və sosial qayğı; Xidmətlər; Təhlükəsizlik xidmətləri və hərbi; Dayanıqlı inkişaf) yaradılmışdır.

2000-ci illərdən başlayaraq Sloveniyanın peşə təhsilində mühüm islahatlar həyata keçirilmişdir. 2001-2009-cu illərdə peşə standartları və yeni təhsil proqramları hazırlanmış, 2004-2013-cü illərdə bu təhsil proqramlarının tətbiqi həyata keçirilmişdir. Sloveniya Respublikasında peşə təhsili proqramlarının aşağıdakı növləri vardır:

Qısamüddətli peşə təhsili proqramları: 2 il	
Yuxarı orta peşə təhsili proqramları: 3 il	
Yuxarı orta texniki-peşə təhsili proqramları: 4 il	
Texniki-peşə təhsili proqramları: +2 il	
Ali peşə (qeyri-universitet) təhsili proqramları: 2 il	

Peşə təhsili proqramları (kurikulum) peşə standartları əsasında hazırlanır, modul strukturlu və nəticəyönümlüdür. Təhsil proqramının 80%-i dövlət səviyyəsində, 20%-i isə məktəb səviyyəsində hazırlanır.

Sloveniya Respublikasında peşə təhsili müəssisələrində tədris işəgötürənlərlə sıx əlaqəli şəkildə təşkil edilir. Son zamanlarda tədrisin 50%-nin işəgötürən müəssisədə keçirilməsini nəzərdə tutan forma tətbiq edilməyə başlanmışdır.

Peşə təhsilinin inkişaf etdirilməsi üçün həmin müəssisələrdə çalışan müəllimlərin təlimləndirilməsi də Sloveniya Respublikasında prioritet istiqamətlərdəndir. Müəllimlərin bilik və bacarıqlarının artırılması məqsədilə “Sahibkarlıq və şəxsi təşəbbüs”, “Müəllimlərin bacarıqlarının gücləndirilməsi”, “Müəllimlərin peşə bacarıqlarının inkişaf etdirilməsi” və s. mövzularda periodik təlimlər keçirilir.

Beləliklə, beynəlxalq təcrübə də göstərir ki, global innovasiya iqtisadiyyatı şəraitində rəqabətqabiliyyətli mütəxəssislərin hazırlanması sahəsində peşə təhsilinin əhəmiyyəti artmaqdadır. Məhz bu baxımdan ölkəmizdə də müasir təhsil proqramları əsasında yüksək ixtisaslı kadrlar hazırlayan, funksional peşə təhsili və təlimi müəssisələrinə malik peşə təhsili sistemi formalaşdırılmalıdır.

ƏDƏBİYYAT

1. Azərbaycan Respublikasında peşə təhsili və təliminin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi. 6 dekabr 2016-cı il.
2. Ömürboyu Təhsil üzrə Avropa Kvalifikasiyalar Çərçivəsi (EQF).
3. CEDEFOP – Research Paper no 10-The benefits of vocational education and training.
4. www.cedefop.europa.eu
5. www.mfa.gov.az
6. www.eportal.mss.edus.si
7. www.nok.si
8. www.cpi.si
9. www.factsmaps.com